

Imposibilitatea aplicării retroactive a dispozițiilor noii reglementări privind taxa specială pentru autoturisme și autovehicule

Cosmin Flavius Costăș¹

1. Recent, Guvernul a discutat într-o primă lectură proiectul ordonanței de urgență care ar urma să fie adoptată pentru a modifica regimul juridic al taxei speciale pentru autoturisme și autovehicule, reglementate în prezent de art. 214¹-214³ C.fisc.

Acest proiect de ordonanță de urgență este supus actualmente dezbaterii publice². Până la momentul publicării ordonanței de urgență în Monitorul Oficial și al adoptării ei prin lege³, nu ne vom pronunța pe fond asupra noii reglementări, dat fiind caracterul ei incert.

La o lectură atentă a proiectului ordonanței de urgență ne-a atras însă atenția art. 11, redactat după cum urmează: „Taxa rezultată ca diferență între suma achitată de contribuabil în perioada 1 ianuarie 2007 - 30 iunie 2008, cu titlu de taxă specială pentru autoturisme și autovehicule, și cuantumul rezultat din aplicarea prezentelor prevederi privind taxa de poluare pentru autovehicule, se restituie pe baza procedurii stabilite în normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență”. În legătură cu această preconizată prevedere, ne îngăduim câteva observații.

2. Ideea cuprinsă în art. 11 din proiectul de ordonanță nu este nouă. Ea a fost lansată în urmă cu aproximativ două luni de șeful Departamentului pentru Afaceri Europene, care a precizat că la momentul oportun se va face o comparație între vechea grilă de calcul și noua grilă de calcul, urmând ca, după caz, contribuabilii să fie obligați la plata unor sume suplimentare sau să li se restituie o diferență de taxă. Într-un timp, după cum se poate observa, s-a renunțat la solicitarea unor sume suplimentare de la contribuabilii care, potrivit vechii grile, au plătit o sumă mai mică decât cea ipotetic datorată potrivit noii grile de calcul.

3. În lipsa unei explicații oficiale, apreciem că prin art. 11 din proiectul ordonanței de urgență se dorește acordarea unor despăgubiri persoanelor care, cu începere de la 1 ianuarie 2007 și până la 30 iunie 2008, au achitat sau vor achita taxa specială pentru autoturisme și autovehicule. Motivul este evident: în forma actuală, taxa prevăzută de art. 214¹-214³ C.fisc. a fost declarată de instanțele judecătorești din România ca fiind contrară dreptului comunitar, dispunându-se restituirea integrală a sumelor încasate⁴. De asemenea, poziția Comisiei Europene a fost constantă: taxele încasate nelegal trebuie restituite.

4. În acest context, art. 11 din proiectul ordonanței de urgență ne propune următoarea soluție:

- se va compara taxa contrară dreptului comunitar deja încasată la bugetul statului în perioada 1 ianuarie 2007 - 30 iunie 2008 cu taxa care ar fi în mod ipotetic datorată potrivit noului act normativ, care va intra în vigoare la 1 iulie 2008;

- dacă taxa plătită este mai mică decât taxa datorată potrivit noii reglementări, statul român nu va percepe diferența de taxă;

- dacă taxa plătită este mai mare decât taxa datorată potrivit noii reglementări, statul român va restitui diferența de taxă, pentru a înlătura încălcarea dreptului comunitar;

- în lipsa unor prevederi explicite, înțelegem că nu se vor plăti contribuabililor și dobânzile legale aferente, pentru perioada cuprinsă între data încasării taxei și data restituirii diferenței.

¹ Cosmin Flavius Costăș este avocat, membru al Baroului Arad, asistent universitar doctorand la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept.

² Proiectul poate fi consultat pe pagina web a Ministerului Economiei și Finanțelor, www.mefromania.ro.

³ După cum se cunoaște, Comisia Europeană va sista procedura de *infringement* deschisă în legătură cu actuala reglementare doar în momentul în care o nouă reglementare, conformă cu cerințele dreptului comunitar, va fi adoptată de Parlament.

⁴ Dintr-o bogată jurisprudență, a se vedea Curtea de Apel Timișoara, secția de contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 188 din 20 februarie 2008, nepublicată.

5. În opinia noastră, o asemenea soluție nu este legală și nu va putea fi aplicată de organele fiscale după data de 1 iulie 2008.

Astfel, în primul rând, trebuie observat faptul că, în cazul existenței unei reglementări naționale și a unei reglementări comunitare contrare, potrivit principiului rangului prioritar al dreptului comunitar trebuie asigurată prevalența acesteia din urmă. Cu alte cuvinte, în cazul nostru, art. 90 parag. 1 din Tratatul CE se aplică cu prioritate față de art. 214¹-214³ C. fisc.

Pe cale de consecință, încasarea taxei speciale pentru autoturisme și autovehicule s-a făcut și se va face fără temei legal în perioada 1 ianuarie 2007 - 30 iunie 2008, o reglementare contrară dreptului comunitar neputând produce vreun efect juridic fără a se aduce atingere chiar fundamentelor Comunității Europene.

Acesta este motivul pentru care instanțele judecătorești din România, înțelegând faptul că au obligația de a aplica cu prioritate dreptul comunitar (potrivit art. 148 din Constituția României), au dispus și dispun în continuare restituirea integrală a taxelor încasate cu încălcarea dreptului comunitar, precum și acordarea unor despăgubiri pentru perioada în care sumele în cauză s-au aflat la dispoziția statului român.

Decurge de aici că statul român nu este în drept să păstreze nimic din sumele încasate nelegal în întreaga perioadă cuprinsă între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008.

6. Pe de altă parte, toate persoanele care și-au înmatriculat/și vor înmatricula autoturismele sau autovehiculele în perioada 1 ianuarie 2007 - 30 iunie 2008 au făcut acest lucru în temeiul reglementărilor în vigoare în această perioadă, achitând taxa stabilită potrivit art. 214¹-214³ C. fisc.

Ținând cont de principiul neretroactivității legii, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, rezultă că noua ordonanță de urgență nu se poate aplica situațiilor juridice născute anterior. Iată de ce contribuabilii care și-au înmatriculat autoturismele în această perioadă, achitând taxa specială corespunzătoare, nu pot fi obligați să achite o altă taxă în temeiul noii reglementări.

7. Ținând cont de cele prezentate mai sus, rezultă că soluția propusă de art. 11 din proiectul ordonanței de urgență este nelegală și inaplicabilă întrucât:

- statul român nu poate susține că este îndreptățit să păstreze o taxă prelevată nelegal;
- statul român nu poate aplica retroactiv o normă juridică, nici măcar pentru a determina ipotetic taxa care ar fi fost datorată;
- pe cale de consecință, nu este posibilă nicio „compensare” între sumele deja achitate și sumele ipotetic datorate.

În raport de soluția năstrușnică propusă de legiuitor, ar fi interesant de urmărit poziția Curții de Conturi. În opinia noastră, această instituție nu poate valida, cel puțin pentru motivele expuse mai sus, o astfel de soluție.

8. În context, trebuie să observăm că soluția propusă de Guvern are și alte inconveniente: nu se admite expres încălcarea dreptului comunitar până în prezent; contribuabililor nu li se recunoaște dreptul de a fi despăgubiți, prin acordarea dobânzii legale corespunzătoare, nici măcar cu privire la diferențele de sume pe care Guvernul admite că le-a încasat nelegal; acordarea vreunei despăgubiri este amânată *sine die*, prin trimiterea la normele metodologice care ar urma să fie adoptate, fără a exista vreo sancțiune pentru neadoptarea sau adoptarea lor cu întârziere etc.

9. Așa cum am spus-o și cu alte ocazii, singura soluție corectă din punct de vedere juridic, pentru a se pune capăt actualei stări de incompatibilitate dintre dreptul național și dreptul comunitar, este următoarea:

- art. 214¹-214³ C.fisc. trebuie abrogate de urgență, evitându-se încasarea în continuare a unor sume fără o bază juridică;

- toate sumele încasate cu încălcarea dreptului comunitar, cu începere de la 1 ianuarie 2007, trebuie restituite de urgență, actualizate cu 0,1% pentru fiecare zi în care s-au aflat la dispoziția statului (cuantumul majorărilor de întârziere prevăzut de Codul de procedură fiscală atunci când contribuabilii sunt cei care nu își achită la termen impozitele și taxele);

- orice reglementare viitoare a acestei taxe trebuie să fie conformă cu dreptul comunitar.

10. Indiferent de soluția care va fi în cele din urmă aleasă, un lucru este cert: pentru toate situațiile juridice născute sub imperiul actualei reglementări, în perioada 1 ianuarie 2007 - 30 iunie 2008, contribuabilii care au achitat taxa specială pentru autoturisme și autovehicule sunt în drept să pretindă atât restituirea ei integrală, pe motiv că reglementarea națională este contrară dreptului comunitar, cât și actualizarea acestor sume cu dobânda legală, pentru a li se acoperi beneficiul nerealizat. Suntem convinși că instanțele de judecată vor face o aplicare consecventă a principiilor de drept și vor sancționa orice soluție contrară, de tipul celor din art. 11 al proiectului noii ordonanțe de urgență referitoare la taxa specială pentru autoturisme și autovehicule.